

שמות שמות בפרך

מה גורם לאדם לסבול בעבודתו ? מה הופך עובד אחד למרוצה ואת האחר למקטר מקצועי ? אנו רגילים פעמים רבות לתלות את התשובה לשאלה זו בתנאים המסופקים לעובד. אנו מניחים ששעות עבודה מעטות יותר, קושי פיזי או מנטלי קטן יותר ושכר גבוה יותר יוצרים את העובד המאושר יותר בעבודתו.

עיון בפירוש חז"ל בפרשתנו ובמקום מקביל, יגלה לנו תפיסה אחרת.

לאחר שפרעה ועמו מחליטים לשעבד את עם ישראל, אומרת התורה :

וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפֶרֶךְ: וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֶמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל

עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפֶרֶךְ:

מהו הקושי המוצג כאן ? מן הצד האחד, מדובר בעבודות קשות מבחינה פיזית - בְּחֶמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה. אך התורה חוזרת פעמים על הביטוי בְּפֶרֶךְ. מהי עבודת פרך ?

הפירוש של חז"ל לעבודת הפרך מעניין :

אמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, שהיו מחליפין במלאכת אנשים לנשים ומלאכת

נשים לאנשים

כלומר, המצרים דאגו לתת מלאכות גבריות לנשים ומלאכות נשיות לגברים. מה הרוויחו מצרים מדבר משונה שכזה ? הרי ברור לחלוטין, שכאשר נותנים לאדם מלאכה שאינה מתאימה לו הוא יבצע אותה בפחות יעילות, ויגרום הפסד לאדונו !!

אך מצרים אינה סוף הסיפור. הביטוי פרך, מופיע בתורה גם באחת מתריגי מצוות :

וּבְאַחֲיֶיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ (ויקרא כה מו)

מי שקונה עבד עברי, אסור לו להעביד אותו בפרך. כאן כבר אין אפשרות להישאר בפירוש עמום, שהרי חז"ל צריכים לפרש בצורה מדויקת מהי אותה עבודת פרך, כדי שנבין מהן גבולות האיסור. בניגוד לתפיסה כי עבודת פרך כרוכה בקושי פיזי, מפרשים חז"ל שהמדובר הוא בשני סוגי עבודה : עבודה שאין לה קצבה, ועבודה שאינה צריכה.

כלומר, מותר לומר לעבד שיעבוד עבודה מסויימת עד זמן מסויים, או עד שישלים משימה מוגדרת כלשהיא. אך אם התנאים האלה חסרים, עובר האדון על הלאו הזה.

לדוגמא – מותר לאדון לצוות את עבדו לשאת משא כבד ממקום אחד למקום אחר, עד שישלים מכסה מסויימת, או עד שעה מסויימת. אך אם יאמר האדון לעבד להכין לו כוס תה, והוא לא מתכווין כלל לשתות אותה, או שה ואומר לו לבצע עבודה קלה של נקיון, ללא הפסקה, הוא עובר על הציווי לא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפֶרֶךְ.

לפי הסבר זה אנו יכולים לגלות כי המדד על פיו נמדד הפרך בעבודה אינו קשור לפן הפיזי, אלא לפסיכולוגי. יכול אדם לעבוד עבודה קשה מאוד מבחינה פיזית או מנטלית, אך אם הוא מבין את המטרה, הרי שהוא חי חיים משמעותיים. אך ברגע שהעבודה נעשית לשם עבודה בלבד, ואין בה שום מטרה, הדבר מתסכל מאוד, והופך להיות עבודת פרך.

כאשר נתנו המצרים עבודת איש לאשה ועבודת אשה לאיש, הם הוכיחו לעבדיהם, כי המטרה של העבודה איננה חשובה להם כלל ועיקר. מי שמטרת העבודה חשובה לו יטיל אותה כמובן על מי שהיא מתאימה לו. הטלת העבודה על אנשים לא מתאימים יותר מרומזת על כך שמטרת העבודה היא העבודה עצמה, ולא שום דבר מעבר לזה.

מובן, שמעבר לציווי ולהסטוריה, ישנה כאן אפשרות ללמוד כי כאשר מנהלים אנשים, חשוב לתת להם את ההרגשה שישנה משמעות לעבודה אותה הם עושים, מעבר לרווחים הכספיים או האחרים.

שבת שלום

יעקב (יוקי) מאיר